

Styret i Sparebanken Møre
Postboks 121
6001 ÅLESUND

VÅR REFERANSE

15/10473

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET

Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1.
ledd nr. 2 (gjelder for merket
del)

DATO

14.11.2022

IRB Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Sparebanken Møre 28. april 2022. Formålet med tilsynet var å ettergå bankens bruk av internmodeller for kapitalkravsberging, jf. forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften) § 45.

Til grunn for denne tilsynsrapporten ligger foreløpig rapport av 8. juli 2022 og styrets kommentarer av 13. september 2022.

Bruk av IRB systemet

Sparebanken Møre har hatt IRB-tillatelse siden 2014. IRB-metoden innebærer at risikovekten på hvert enkelt utlån beregnes ut fra bankens egne estimater for misligholdssannsynlighet (PD) og tapsgrad (LGD). Sparebanken Møre har grunnleggende IRB-tillatelse, som innebærer at banken benytter regulatoriske LGD-verdier i kapitalkravsbergingen for utlån til foretak. Sparebanken Møre søkte om endringer i IRB-modellene 21. desember 2021. Søknaden er til behandling i Finanstilsynet.

Bruk av IRB-metoden for kapitalkravsberging stiller omfattende krav til bankens estimering og validering av PD og LGD. Videre må disse estimatene spille en sentral rolle i bankens risikostyring, beslutningsprosesser, kredittinnvilgelse, kapitalallokering og selskapsstyring, jf. kapitalkravsforordningen¹ artikkel 144 (1b) ("anvendelseskravet"). Styrets ansvar for risikostyring og IRB-systemet fremgår av artikkel 189 i kapitalkravsforordningen og CRR/CRD IV-forskriftens § 35. Dette ansvaret inkluderer å godkjenne modeller for bruk i banken, godkjenne vesentlige endringer i modellene, vedta rammer for kredittrisikoeksponering og påse at IRB-systemet anvendes i kredittinnvilgelse og risikostyring.

Banken opererer med to sett av risikoparametere, forventningsrette "interne" estimater og "regulatoriske" estimater, som inkluderer sikkerhetsmarginer og justeringer for å ta høyde for nedgangstider og som anvendes i kapitalkravsbergingen. I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at regulatoriske estimater for PD og LGD ikke inngår i beslutningsgrunnlaget for

¹ forordning 575/2013, jf. CRR/CRD IV-forskriftens § 2

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00

post@finansstilsynet.no
www.finanstilsynet.no

Saksbehandler

Patrick Ranheim
Dir. tlf 22 93 98 00

kredittinnvilgelse, intern risikomåling og risikorapportering til styret. Videre påpekte Finanstilsynet indikasjoner på underestimering i de interne estimatene.

Når det gjelder bruk av interne parametere i risikomålingen svarer banken at de hovedsakelig forholder seg til de interne parameterne for å legge til rette for forståelse og aksept av IRB-systemet blant brukerne. Avvikene Finanstilsynet påpekte mellom predikerte og observerte verdier er etter bankens vurdering innenfor normal variasjon.

Finanstilsynet registrerer at styret vil påse at det i forbindelse med årets kvalitative validering vil vurderes endringer i bruk av regulatoriske estimater i rapporteringen til styret.

Finanstilsynet fastholder at anvendelseskravet innebærer at regulatoriske risikoparametere bør komme frem i alle relevante sammenhenger i forbindelse med risikomåling, kredittinngivelse og beslutningsprosesser i banken, jf. kapitalkravsforordningens artikkel 144 nr. 1b, utdypet i kommisjonsforordning 2022/439 om tilsynsmessig vurdering av IRB-modeller, artikkel 18 og 19.

Det er etter regelverket tillatt å benytte interne parameterverdier eller parameterverdier som er avledet fra de regulatoriske (for eksempel LGD uten nedgangstidsjustering) til ulike interne formål, men forskjellen på anvendt og regulatorisk parameterverdi må være rimelig for formålet og dokumenterbar, jf. kapitalkravsforordningens artikkel 179 nr.1 andre avsnitt. Usikkerheten i bankens interne estimater, som er basert på hovedsakelig gode eller svært gode tider for norsk økonomi, underbygger viktigheten av at de regulatoriske parameterverdiene fremgår.

Finanstilsynet ber styret påse at bankens praksis er i samsvar med regelverket.

LGD for boliglån

I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at banken ikke har vurdert kalibreringen av LGD-modellen opp mot referanseformelen i rundskriv 3/2021, og at valideringsrapporten viser indikasjoner på underestimering i enkelte LGD-intervaller og overvurdering av panteverdier. Videre påpekte Finanstilsynet mangler i bankens vurdering av om LGD er tilstrekkelig justert for nedgangstider.

Banken anfører at nivåene er innenfor påregnelig variasjon og legger vekt på at modellen gir god prediksjon på porteføljenivå. Finanstilsynet understreker at prediksjonsevne skal vurderes på intervallnivå, jf. kapitalkravsforordningens artikkel 185 (b).

Finanstilsynet noterer at banken vil vurdere verdimarginene, som skal dekke usikkerhet knyttet til forventet salgssum, i forbindelse med bankens årlige validering. Banken presiserer at det legges større verdimarginer til grunn i kalibreringen for nedgangstid.

Styret har ikke kommentert analysene av nedgangstidsjusteringen i svaret. Styret anfører imidlertid at nedgangstidsjusteringen av LGD for boliglån følger kommisjonsforordning 2021/930 og EBAs retningslinjer (GL/2019/03), og at kalibreringsnivået er i tråd med rundskriv 8/2014. Finanstilsynet understreker at datagrunnlaget for modellutvikling består av observasjoner fra normal- og høykonjunktur, og at dette må hensyntas i valideringen.

Finanstilsynet fastholder at valideringen ikke har underbygd at kalibreringsnivået er forsvarlig, jf. også referansemodellen i rundskriv 3/2021. Finanstilsynet vil følge opp dette i behandlingen av bankens søknad om nye modeller.

Validering av PD

I foreløpig rapport bemerket Finanstilsynet at en stor andel foretaksengasjementer klassifiseres til de beste risikoklassene og at konsentrasjonen har økt over tid. Finanstilsynet har i tidligere tilsynsmerknader påpekt at forbedringer i enkelte forklaringsvariabler, som egenkapitalandeler og kortsiktige atferdsvariabler, ikke nødvendigvis reflekterer reell risikoreduksjon i porteføljen. Finanstilsynet ba styret undersøke disse forholdene nærmere i valideringen og kommentere forholdene. Det fremgår av bankens svar at konsentrasjonen i de beste risikoklasse har blitt noe redusert. Finanstilsynet registrerer at banken tidligere har undersøkt variabelenes langsiktige forklaringskraft, og at det vil inkluderes analyser av forklaringsvariablers rangeringsevne også i valideringsrapporten for 2022.

I foreløpig rapport stilte Finanstilsynet spørsmål ved om risikomålingen tar tilstrekkelig hensyn til risikoen tilknyttet store engasjementer. Finanstilsynet viste blant annet til at EAD-vektet misligholdsrate var høyere enn vektet regulatorisk PD i to perioder i 2016 og 2018 for

[REDACTED]

svarer at regulatorisk PD-nivå er fastsatt i henhold til metodikk godkjent av Finanstilsynet. Banken anfører at resultatene utelukkende skyldes mislighold i supply-porteføljen som følge av offshore-krisen, og at det er god margin mellom regulatorisk PD og misligholdsrate, både vektet og uvektet, dersom det ses bort ifra dette. De fleste næringer har imidlertid hatt gode år og tapene i supply-porteføljen, som er en av få næringer som har erfart en nedgangskonjunktur, indikerer at modellen ikke har vært tilstrekkelig konservativ. Etter Finanstilsynets vurdering er ikke risikoen tilknyttet store engasjementer og konjunkturfølsomme næringer hensyntatt på en forsvarlig måte. Finanstilsynet legger til grunn at banken revurderer om modellen er tilstrekkelig konservativ i lys av de observerte misligholdsratene.

Størrelsesparameter S

Bankene kan ta hensyn til størrelsen på motparten (S) ved beregning av korrelasjonsparameterne i risikovektingen. S baseres normalt på foretakets omsetning i millioner euro, men samlet verdi av foretakets eiendeler skal legges til grunn dersom dette er et mer relevant mål på foretakets størrelse, jf. kapitalkravsforordningen artikkel 153 nr. 4. I foreløpig tilsynsrapport påpekte Finanstilsynet at banken beregner størrelsesparameteren ut fra omsetning uten noen vurdering av om eiendeler er et mer egnet mål på størrelse, og ba styret vurdere bankens praksis for fastsettelse av S. Finanstilsynet registrerer at styret vil sørge for at det gjøres en vurdering av S i årets validering og at eventuelle endringer blir iverksatt for å sikre etterlevelse av kapitalkravsforordningen.

Verdivurdering av næringseiendom

Banken har tillatelse til å bruke grunnleggende IRB der sikkerheter kan medberegnes i regulatorisk LGD. I kapitalkravsforordningens artikkel 208 fremsettes krav til verdivurderinger for fast eiendom

som må følges for å kunne godskrive sikkerheter i beregningen. Det skilles i reglene mellom ordinær og kvalifisert verdivurdering. I utgangspunktet skal det foretas ordinær verdivurdering årlig, jf. kapitalkravsforordningen artikkel 208 3a. Verdivurderingen kan gjennomføres ved hjelp av statistiske modeller. Det er krav om en kvalifisert vurdering (takst) når tilgjengelig informasjon tilsier vesentlige verdiendringer, og minimum hvert tredje år for lån over 3 millioner euro (artikkel 208 3b).

Med utgangspunkt i gjennomgang av en utvalgt kredittsak ba Finanstilsynet, i foreløpig rapport, banken om å redegjøre for forhold ved verdivurderingen av næringseiendom, herunder rutinen for uavhengig verdivurdering og taksering ved låneinngivelse, og krav til årlig oppdatering av sikkerhetsverdier. I kredittsaken var det oppgitt leibeløp for året 2019 under sikkerhetsvurderingen, mens det på tidspunktet forelå tall for 2020. Banken ble også bedt om å vurdere kreditthåndboken opp mot regelverkets krav til verdivurdering.

Banken svarer at kredittrammeverket anses i tråd med regelverkets krav til uavhengig verdivurdering og krav til årlig verdivurdering. Finanstilsynet registrerer av bankens svar at det i den aktuelle sikkerhetsvurderingen ble benyttet leibeløp for 2020, men at teksten i saksdokumentene ikke hadde blitt oppdatert.

Finanstilsynet legger til grunn at banken overvåker og oppdaterer alle sikkerhetsverdier for næringseiendom som ligger til grunn for beregning av regulatorisk LGD minimum årlig, og at det gjennomføres hyppigere overvåkning og oppdatering av sikkerhetsverdier når markedsutviklingen tilsier det, jf. kapitalkravsforordningen artikkel 208 nr. 3. Dette innebærer å oppdatere sentrale størrelser for verdivurdering, som yield, basert på utviklingen i rente og økonomien for øvrig.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Patrick Ranheim
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.